

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

Семинарски рад

Тема:

Демократски империјализам

Смер: Политичка теорија и методологија пол. наука
Предмет: Теорије демократије

Професор: др Ненад Кецмановић
Студент: Војислав Ристивојевић, 349/07

Београд, 2012.

Увод

Савремени свет је пун контрадикција. Најочигледнија је несклад између технолошког напретка оствареног у свакој сфери и неразвијености свести која одређује како ће се ова достигнућа користити. Ова неусклађеност се не јавља само на материјално-техничким пољима, већ и приликом појмовно-теоријског одређења друштвене стварности.

Чест је случај да термин који напрасно уђе у широку употребу није усаглашен са својим претходно прихваћеним значењем. Један од таквих појмова, код којих се јавља више различитих тумачења је и “демократски империјализам”, те ћемо у овом раду покушати да разјаснимо његову генезу и опишемо његов садржај.

Заснован на теорији демократског мира, замишљен је као начин ширења демократије у циљу пацификације целокупног светског поретка. Ипак, као носилац овог пројекта у реалности се јавља империјална сила која поред алтруистичког има и врло практичне мотиве. Средства којима се спроводи *демократска* империјална политика се не разликују много од оне која испред себе нема тај предзнак.

Од колонијалних и неоколонијалних освајања, преко хуманитарних интервенција и експорт-демократије, до отвореног рата за мир, креће се дијапазон средстава којима велике силе теже да уреде свет по мери која им одговара, а која се мање или више слаже са параметрима демократског уређења.

Од краја хладног рата до данас, овај вид спровођења спољне политике великих сила имао је доминантно место на светској сцени. Ипак, био је само делимично успешан у остваривању своје саопштене намере. Мали број држава које су “насилно” демократизоване доживео је овакав страни утицај као подстрек сопственим снагама да наставе изградњу демократског друштва. Много чешће, повратни талас анти-демократизације је ишао паралелно са “убрзаном” демократизацијом. Други, империјални интереси великих сила су углавном успешно остварени, али и они уз неочекиване последице по системе тих држава.

Демократски империјализам – операционализација појма

Спајање два наизглед супротстављена појма као што су „демократски“ и „империјализам“ изискује додатна објашњења, односно прецизније одређење значења ове синтагме. Демократски може бити систем власти, изборни систем, држава итд. Односно, овај предзнак се, поред појашњавајућег, најчешће користи као *вредносни* или макар легитимизирајући елемент појма поред којег се налази, а који је сам по себи неутралан. Сувишно је напомињати да је вредносна димензија „демократског“ увек позитивна, те да означава оно што је засновано на поштовању људских и грађанских права, слободе мишљења и делања појединца као и на принципима слободног тржишта.

Са друге стране, многобројне дефиниције империјализма скоро увек имплицирају његову негативну вредносну димензију. Према томе, када се империјализам дефинише као „тежња и успостављање директне или индиректне контроле над ресурсима друге државе“ у циљу територијалног проширења империје, односно одржања доминантне позиције империјалне силе, намеће се утисак да је овај појам директан антипод свему демократском.

Ипак, термилошко-вредносна неразрешеност није спречила да „демократски империјализам“ постане широко употребљаван и изучаван појам још од античких времена. Само његово значење се донекле мењало, па је од прости експанзионистичке политике демократски уређене Атине, стигао до вишеслојне и сложене експорт-демократије Сједињених америчких држава. Било да се ради о територијалној експанзији демократске државе, насилном демократизовању других земаља из хуманитарних разлога или комбинацији ова два, овакви подухвати захтевају сложену теоријску разраду која би им омогућила да оправдано носе предзнак „демократски“.

Посебну тешкоћу у објективном сагледавању природе и карактера савремених империјалних тежњи великих сила представља и чињеница да оне у тим својим тежњама захватају и саме појмове. Тада долазимо у ситуацију да поступке великих сила морамо тумачити користећи светоназор у великој мери диктиран од стране тих истих сила. Јер, уколико једина светска велесила неки свој поступак назове демократским, она тада *редефинише* појам демократије тако да он, од тада, укључује и тај поступак. Тако су

могуће „хуманитарне интервенције“, „превентивни ратови“, па и „ратови за мир“ што разјашњење и класификовање ових појава чини још компликованијим.

За потребе овог истраживања задржаћемо се на наведеним дефиницијама демократије и империјализма, а тежићемо да тумачења остану у оквирима прихваћених теорија демократије и међународних односа.

Теорија демократског мира

Често употребљавана теза да „демократије међусобно не ратују“ је изведена из знатно садржајније и свеобухватније теорије демократског мира. Кант је, полазећи од антрополошки оптимистичког става рационалистичке просвећености, изградио пацифистичку концепцију међународних односа која би снагом уговора гарантовала мир. Овај уговор би важио под одређеним условима, који би отклонили узроке рата и садржао би чланове чије поштовање успоставља светски мир.¹

Први члан је републиканска владавина заснована на грађанском уставу. Овакво уређење ограничава агресивност у остваривању интереса, којима су склоне апсолутне монархије, и ствара свест о неопходности поштовања права човека.² Тада ратови изгледају више као напад на добробит појединца него као неопходан напор за заштиту интереса заједнице. Ово резултује *суздржаношћу* република при одлуци да се иде у рат из интереса, али не смањује њихову ратоборност у случају да су мотиви прихватљивији.

Други члан је федерализам слободних држава окупљених у савезу мира, што представља прелазак од уставног уређења ка међународном праву. Овај елемент гарантује међусобно *поштовање* између различитих демократских држава, јер се припадник друге нације не доживљава као странац и непријатељ, ма колико различит он био. Успостављањем демократске државе засноване на принципима признавања права човека и грађанског суверенитета, иста ова права се признају и грађанима других држава, те се сваки евентуални сукоб интереса са њима, може решавати мирним путем. Ипак, на недемократске државе се и даље гледа са подозрењем, јер њихова политика није последица пристанка слободних људи.

Трећи члан је интернационално гостопримство, које дозвољава да *дух трговине* заузме све нације и тако створи подстицаје за очување мира и избегавање рата. За слободну трговину између држава неопходни су поштовање уговора и сигурност трансакција, које је могуће остварити само у миру. Такође, економске одлуке се измештају из домена либералне државе која остаје само гарант поштовања уговора, без директних

---

¹ Кант, Имануел, 1995. *Вечни мир: филозофски нацрт*, Београд: Гутенбергова галаксија, стр. 18

² Doyle, Michael W. *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*

интереса у економској сфери. Сви евентуални конфликти који настану између економских субјеката решавају се разрађеним правним механизмима, без уласка у сукоб ширих размера.

Четврти, односно „тајни“ члан наглашава значај слободе филозофске критике и ауторитета филозофске мисли, која мора бити у интересу пацифистичког поретка.³ Иако према Канту, у теорији нема сукоба између морала и политике, конкретан властодржац је чешће политички моралиста, који себи кује морал онако како то тражи корист, него морални политичар, који бира принципе државне мудрости тако да они могу постојати упоредо са моралом.⁴

Само узети заједно, ови чланови који регулишу структуре, норме и интересе, могу да гарантују одрживи мир између демократских земаља. Ипак, у односима између демократских и недемократских земаља и даље остаје места за напетости и сукобе.⁵ Шта више, сви наведени фактори појачавају контраст између ових врста уређења и отварају путеве за надградњу ове теорије у смеру који нас удаљује од идеје мира.

---

³ Кант, Имануел, 1995. *Вечни мир: филозофски нацрт*, Београд: Гутенбергова галаксија, стр. 19

⁴ Исто, стр. 79

⁵ Doyle, Michael W. *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*

Неоколонијализам и експорт-демократија

Као једно од могућих разрешења напетости између демократских и недемократских држава намеће се оно најједноставније: демократизовати и ове друге. Начини на које се ово може постићи могу бити сасвим различити. Од пасивног чекања да одређена држава спонтано достигне „цивилизацијски ниво“ западне демократије, до војне интервенције којом се успоставља нова власт налик демократској. Посебно у случају ближег овој другој ситуацији, од великог је значаја испитати и побројати све интересе „доносиоца демократије“, јер алтруизам и хуманост тешко да могу сами толико да мотивишу.

Неоколонијализам је често називан крајњим стадијумом империјализма. Кваме Нкрума⁶ га је дефинисао као праксу коришћења капитализма и културне доминације зарад успостављања контроле над другом земљом, уместо коришћења директне војне или политичке акције. Промовисањем једне културе, језика или медија у колонији, корпорације које припадају тој култури имају значајно бољу стартну позицију за наступ на тржиштима те земље.⁷ Повољна позиција врло брзо прераста у монополску, а неоколонијална сила постаје једини трговински партнер. Изведен до крајности, овај систем контроле добија облик „економског империјализма“ којим се из колоније извлаче ресурси и то без трошкова војне окупације.

Свакако, оваквим поступком се може створити релативно слободно тржиште и тамо где га није било ни у назнакама, али морамо имати у виду да иако је оно један од предуслова демократског уређења, ипак није довољан услов за успостављање истог. Тржишна логика без адекватне регулације макар и минималне државе нужно води у израбљивачко друштво које не може бити даље од демократског.

На сличан начин на који се спроводи убрзана „либерализација“ тржишта, може се убрзати и развој демократских потенцијала једне државе. Иако је демократија систем који се гради у најбољем случају деценијама, пракса у протеклих десетак година показује да се цео систем демократских институција може инсталирати у року од неколико месеци путем тзв. обојених револуција.

---

⁶ Кваме Нкрума (*Kwame Nkrumah*), први председник независне Гане.

⁷ Према: <http://en.wikipedia.org/wiki/Neocolonialism>

Саопштени циљ ових државних удара, извршених релативно безболно, је управо увођење демократског уређења и избављење становништва дате државе од репресивног диктаторског режима. Страни фактор минимизира, мада не крије своју улогу у извршењу револуције, а представља је као „цивилизаторски терет“, преузет ради ширења слободе и демократије.

Овај механизам није нов, коришћен је у ширењу социјалистичког система на државе у којима још није био успостављен, а биле су у интересној сфери империјалних сила које су га заступале. Тада је био познат као експорт-револуција.

Експорт-револуција, односно извезена револуција је искључиво насилни пут освајања власти у некој земљи, али не самостално од стране друштвених снага те земље, већ уз пресудну помоћ из иностранства. То указује да без те помоћи, револуционарне снаге дате земље не би могле приступити револуционарном преображају датог друштва, односно не постоје предуслови да политичка револуција прерасте у социјалну. Наметање модела уређења друштва који искључује аутентично деловање креативних револуционарних снага представља хегемонизам и туторство мотивисано политичко-прагматским интересима, без трага визије и креативности.⁸

Иако представљају средства ширења утицаја великих сила, неоколонијализам и експорт-демократија носе у себи елементе неопходне сваком истински демократском систему. Тржишна економија и демократски изабрана власт у овим случајевима јесу само инструменти за спровођење контроле над датом државом, али могу бити и основ за успостављање истински праведнијег система.

---

⁸ Симеуновић, Драган, 1989. *Политичко насиље*, Београд: Радничка штампа

Рат као средство ширења демократије

Тешко је дефинисати сложену појаву као што је рат, а при томе избећи једностраности и ограничења одређеног приступа. Ипак, поред многих његових карактеристика које су можда уочљивије и непосредније по својим ефектима, требамо потражити ону која га суштински одређује. Из тог разлога, најподеснија дефиниција чини се она Клаузевицова, али у свом ширем и тачнијем облику, да је рат наставак насилним средствима политике која је почела ненасилним средствима.⁹

Ова назнака је битна јер одређује рат као саставни део политике, средство за постизање раније (политички) постављених циљева. Иако су конкретни ратни циљеви део стратегије, а њихово остваривање једино могуће применом војних средстава, ове компоненте су инструменталне, и одређене су претходним, друштвеним и политичким условима. Рат настаје када се нагомилане противуречности интереса заоштре до тих граница да сва средства осим интензивног, оружаног, политичког насиља постају недовољна за њихово разрешавање. Он је најсложенија форма политичког насиља.

Иако нам се можда чини да је човечанство превазишло насилне начине разрешавања сукоба, да су демократија, поштовање људских права, међународне институције и уговори дали један нови оквир за ненасилну комуникацију, пракса нас свакодневно сурово демантује. Број ратова у двадесетом веку премашује збир неколико претходних.

Најинтензивнији ратни сукоби у савремено доба имају једну упадљиву карактеристику: воде их велике силе против „диктаторских ржима“, а у циљу имплементације демократских вредности слободног света.¹⁰ Опредељење за овакав курс спољне политике је јасно исказао амерички председник Џорџ Буш непосредно пре започињања рата у Ираку. Тада је наведено да ће уклањање режима Садама Хусеина и његова замена демократски изабраном владом, осим што ће донети добро ирачком народу, послужити као инспиришући пример другим нацијама у региону, које ће смоћи снаге да сруше своје аутократске режиме.¹¹ Иако насилна, ова промена ће донети добро потлаченом

⁹ Клаузевиц, Карл, 1939. *О рату*, Београд: Геца Кон

¹⁰ Кецмановић, Ненад, 2005. *Домети демократије*, Београд: Чигоја штампа, стр. 131

¹¹ Encarnacion, Omar G., *The follies of democratic imperialism*, World Policy Journal, Spring, 2005

народу, али ће и задовољити потребу за безбедношћу САД-а, коју је дотадашњи ирачки режим угрожавао.¹²

У овако сроченим циљевима спољне политике јасно се види опредељење за извоз демократије оружаном путем, али и амбиција да се процес не заврши само променом режима у једној држави, већ да цео регион прихвати нови систем.

Оно што није изречено, а што је пракса показала, су други резултати наведеног оружаног сукоба. Велики број економских субјеката, националних или мултинационалних, остварио је енормне профите од уговора за обнову ратом разрушене инфраструктуре, приликом набавке средстава за оружане снаге, извоза нафте али и од директног учешћа у сукобу кроз приватизоване секторе војске.

Иако је овај рат уклонио један недемократски режим и увео слободне изборе, не можемо рећи да је допринео успостављању светског мира. Нови систем власти функционише на ограниченој територији уз подршку страног фактора, избори обилују неправилностима, слободно тржиште је у заметку, а терористички напади су свакодневни. Рат се у овом случају није показао као делотворно средство за ширење демократије, али јесте као адекватно средство ширења империје.

---

¹² Havens, Peter, *Athenes and America: Democratic Imperialism in the Peloponnesian Wars and in Iraq*, World Policy Journal

Либерални интервенционизам

Либерални интервенционизам, у најкраћем значи да међународна заједница има обавезу да интервенише у одбрани људских права, без обзира на сувереност држава. Иако назив “међународна заједница” сугерише да се ради о ауторитету који је демократски супериоран у односу на парцијалне, минорне и себичне интересе једне националне државе,¹³ јасно је да је по среди интерес неколико светских центара моћи који делује кроз различите хијерархијски устројене међународне организације.

Конкретно средство за спровођење ове политике су „хуманитарне интервенције“, као нпр. оне у Ираку 1991. године, Сомалији, Сијера Леонеу, БиХ и СР Југославији. Њима је, макар декларативно, циљан недемократски режим датих држава, док у већини случајева, није било претензија да се после војних операција уводе демократске институције и мења политички систем државе.

Либерални интервенционизам, у овом смислу, је творевина деведесетих година двадесетог века. Непосредно по завршетку хладног рата, било је тешко спровести грандиозне подухвате какви су ратови у Ираку и Авганистану који су уследили десетак година касније. Војне интервенције ограниченог обима изгледале су као подесан алат којим се за ограничено време, хируршком прецизношћу може преокренути ситуација на терену у корист “демократских” снага.

Већ на самом почетку спровођења овакве доктрине, војним командантима је било јасно да прописани циљеви нису оствариви војним средствима. Ипак, требало је да се направи пуно грешака и “коллатералне штете” да би јаловост ових подухвата постала јасна лидерима који су их заговарали.

Концепт интервенције је тада редефинисан. Интервенција не мора нужно да буде извршена оружаним снагама, али мора да буде спроведена правовремено, пре избијања конфликта ширих размера. Уколико ипак дође до употребе војске, мора се направити план за период после сукоба, јер је првих неколико месеци после ратних дејстава кључно за обезбеђење подршке становништва и легитимизацију спроведене акције. Разрешење

---

¹³ Кецмановић, Ненад, 2009. *Демократија и насиље*, чланак у: *Годишњак ФПН 2009.*, Београд: Факултет политичких наука, стр 50.

сукоба се не постиже само војском, већ су неопходне цивилне институције као што су полиција и правосуђе, које ће одржавати ред. Најважније од свега, неопходно је схватити да само политичко решење може окончати рат, те да војно присуство и цивилне институције могу пружити подршку али да је коначна одговорност за успоставње мира на становништву дате земље.

Овако конципирана, интервенција представља ефикасно средство за прву фазу успостављања демократског, односно рушење недемократског система. Иако се показала као тек делимично успешна, ограничена интервенција је морално далеко прихватљивија од рата, те тражи мање оправдања и лакше налази подршку јавног мњења. Разлика између декларисаног циља и стања на терену после интервенције је очигледна, али такође подложна тумачењима.

Ефекти демократског империјализма

Спровођење у дело амбициозног плана какав је имплементација демократског уређења, па још насилним средствима и без пристанка власти дате земље, нужно производи велики број непланираних последица. Неки од ових ефеката наступају тренутно на територији те земље, док су други дифузни и полако нарушавају постигнуту стабилност система, а утичу и на саму велику силу која је покренула цео поступак.

Државе у којима је покушано наметање демократског уређења ратом, очекивано показују најжешће реакције. Ирак и Авганистан, иако формално ослобођени диктатуре, не успевају да очувају елементарну безбедност грађана нити да успоставе репрезентативну демократски изабрану власт. Председници су сведени на градоначелнике „зелених зона“, јер на остатку територије не остварују никакву власт. Објекте од интереса као што су нафтна поља и рафинерије, односно стратешки важне положаје, директно штите армије страних држава или компанија. Иако постоје напори да се произведу *state-building* капацитети, подршка овим стремљењима је углавном декларативна.

У државама у које је демократија експортирана, долази до нешто блажих последица. Источноевропске и постсовјетске земље које уживају плодове обојених револуција имају великих проблема са изневереним очекивањима, неодговорним елитама и тешким наслеђем прошлости. У неким је чак дошло и до контрареволуције, где су се на власт вратили претходни режими у нешто „демократскијој“ варијанти. Иако више својом недемократичношћу не представљају претњу светском миру, далеко су од стабилних држава окренутих даљем развоју.

Медији такође пролазе кроз значајне промене прилагођавајући се доминантном обрасцу у међународним односима. Извештавање поприма облик пропаганде којом се врши борба речима. Агресија постаје интервенција, а жртве колатерална штета. Пријатељске жртве имају име, а непријатељске често ни број. Новинари уграђени (*embedded*)¹⁴ у војне јединице, када почну да извештавају на начин који није у складу са виђењем ситуације који има војна команда, бивају замењени подобнијима. Мали број

---

¹⁴ Peter Van Buren, *The war lovers*, Le Monde Diplomatique, may 2011.

независних медија даје објективну слику стања на терену и за то не трпи последице, као што би трпео у диктатури, али не добија ни подршку која би им омогућила да буду коректив неопходан сваком истински демократском систему.

Глобализација и глобализам

Ма како парадоксално звучало, *промене* су једна од ретких константи у друштву. Иако неке друштвене појаве, нпр. одређене институције, делују као да су одувек биле ту и то у истоветном облику, темељнија анализа указује да су све оне од свог настанка, у мањој или већој мери мењале облик, значај или функцију. С тога, промене на глобалном нивоу, које обухватају успостављање држава и њихове међусобне односе, значај и распрострањеност комуникација и медија, доминантне индустријске гране, приоритет у правима појединца наспрам колективитета у оквиру државе, а које укупно називамо *глобализација*, су дефинитивно биле присутне од настанка савремене цивилизације. Друго становиште, према коме наведене промене осликавају специфичности модерног доба, такође има јако упориште, јер су промене у последњих педесетак година, по свом обиму и интензитету надмашиле оне које су се догађале у неколико претходних векова.

Описани процес јесте у највећој мери спонтан, али у сегментима који се тичу отварања нових тржишта, ширења демократског уређења, као и културних и етичких начела Западне цивилизације, показује карактеристике свесно планираног и вођеног, свеобухватног пројекта. И од неких заговорника, а чешће од противника, овако издвојен и дефинисан сегмент глобализације назван је *глобализам*. Као и свака идеологија¹⁵, глобализам претендује да своје виђење истине представи апсолутним, односно као једини и најбољи избор за све.

Незауостављиви технолошки напредак, предности демократског уређења, истрошеност идеје државе благостања и крај биполарног света, погодовали су најмоћнијим силама да новонастале чињенице претворе у инструменте владавине¹⁶, а идеолошком реториком своју доминацију такође представе као историјску неминовност. Идеологизација неизбежних промена и монополизација управљања истим од стране највећих светских сила, изазвале су реакције у виду *анти* и *алтер* глобализма.

---

¹⁵ Кецмановић, Ненад, 2011. *Елементи владавине: студије из политичке теорије*, Београд: Чигоја штампа, стр. 348

¹⁶ Исто, стр. 340

Реакција, ксенофобија, некритичко одбацавање свега што долази са Запада, уз непрепознавање неминовних и позитивних промена које настају у глобалном друштву, одлике су антиглобализма. Креативни одговор са овог становишта изостаје, а деловање се своди на ширење антизападног расположења, рушилачке демонстрације, па чак и тероризам.

Са друге стране, алтерглобалисти разазнају позитивне од негативних аспеката глобализације, и настоје да формулишу алтернативне стратегије којима ће подстаћи ширење међународне солидарности, уравнотежен развој, решавање еколошких проблема и сузбити империјалистичку експлоатацију радне снаге и ресурса земаља трећег света.¹⁷ Овакве тежње за утицајем на глобалне процесе односно пројекте реализују се кроз отварање дебата о наведеним питањима, скретање пажње интелектуалаца и јавности на глобалне проблеме, те кроз апеле међународним и локалним организацијама да своје делатности усмере ка стварању хуманијег и одрживијег окружења. Иако распрострањен и теоријски осмишљен, алтерглобалистички покрет за сада показује скромне резултате у остваривању постављених циљева.

Сходно наведеним дефиницијама, намеће се утисак извесног преплитања међу појмовима глобализам и империјализам. Као могуће разрешење, можемо их поставити у однос средство-циљ, те схватити глобализам као једно од средстава ширег, империјалистичког подухвата, који би онда поред глобалистичког идеолошког оправдања садржао и друге елементе, нпр. оружане интервенције.

Развој глобалног тржишта али не и глобалне заједнице, неравноправност, односи моћи, изостанак осећаја припадања, указују да је у савременом свету дошло до интеграција искључиво на принципима интереса, без надградње неком врстом културне заједнице¹⁸. Подсећамо да је према мишљењу Хане Арент, империјализам пре свега економског карактера¹⁹, те је зато мање вероватно да је до глобалних економских интеграција дошло спонтано, поготово јер оне, у овом тренутку, највише доприносе центрима моћи који на другим плановима отворено исказују своје империјалне тежње.

---

¹⁷ Исто, стр. 353

¹⁸ Чему сведоче и недавна трвења у зони евра, која озбиљно угрожавају очигледно крхку политичку Унију.

¹⁹ Исто, стр. 347

Закључак

Идеја ширења утицаја и заузимања ресурса других земаља није нова. Такође, оправдавање империјалних тежњи највишим и најхуманијим мотивима је било присутно када год је било потребе за додатним објашњењем овакве политике.

Оно што завређује пажњу приликом истраживања савременог демократског империјализма је настојање да се империјалне тежње оправдају много систематичније, те да се потенцира њихова повезаност са успостављањем поретка светског мира. У томе се донекле успева на теоријском нивоу, али само ако се занемаре додатни интереси које оваквом праксом остварују велике силе.

Уколико се догађаји у претходних двадесет година посматрају у својој целокупности, намеће се утисак да примарни и секундарни мотиви демократских империјалиста не иду оним редом како они желе да их прикажу. Демократизација, или покушај исте, делује као нуспојава односно оправдање класичне империјалне тежње за ширењем моћи и утицаја.

Недемократским и другим државама, које из неког разлога могу постати мета демократског империјализма, не преостаје ништа друго него да саме, својим потенцијалима што пре изграде функционалне демократске институције, како не би плаћале високу цену за убрзавање сопственог развоја.

Литература

- Doyle, Michael W. *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*, чланак преузет са http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/articles/doyle/
- Encarnacion, Omar G., *The follies of democratic imperialism*, World Policy Journal, Spring, 2005
- Havens, Peter, *Athenes and America: Democratic Imperialism in the Peloponnesian Wars and in Iraq*, World Policy Journal
- Кант, Имануел, 1995. *Вечни мир: филозофски нацрт*, Београд: Гутенбергова галаксија
- Клаузевиц, Карл, 1939. *О рату*, Београд: Геца Кон
- Кецмановић, Ненад, 2005. *Домети демократије*, Београд: Чигоја штампа
- Кецмановић, Ненад, 2011. *Елементи владавине: студије из политичке теорије*, Београд: Чигоја штампа
- Кецмановић, Ненад, 2009. *Демократија и насиље*, чланак у: Годишњак ФПН 2009., Београд: Факултет политичких наука
- Le Monde Diplomatique, часопис
- Симеуновић, Драган, 1989. *Политичко насиље*, Београд: Радничка штампа

Садржај

Увод	стр. 2
Демократски империјализам – операционализација појма	стр. 3
Теорија демократског мира	стр. 5
Неоколонијализам и експорт-демократија	стр. 7
Рат као средство ширења демократије	стр. 9
Либерални интервенционизам	стр. 11
Ефекти демократског империјализма	стр. 13
Глобализација и глобализам	стр. 15
Закључак	стр. 17
Литература	стр. 18
Садржај	стр. 19